

Fóia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A
25
fauru
9 martiu
1866.

Ese in fie-care luna de trei ori adeca in 5. 15.
si 25. dupa. c. v. contienendu doue côle.

Pretulu pentru Austria
pe Jan.—Jun. 4 fl. —
pe Opt.—Jun. 6 fl. — cr.

Pentru Romania
pe Jan.—Jun. unu galbenu.

Nr.
6.

Cancelari'a redactionei

Strat'a lui Leopoldu Nr. 18.

unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Epistolele nefrancate nu se primescu si opurile
anonime nu se publica.

III
cursu
anualu.

EMANUILU GOZSDU.

In nrulu presinte publicámu portretulu unui barbatu despre care on. nostri cetitori au potutu audi séu cetí adese ori. Densulu e unulu din acei romani, carii si-au castigatu óresi-care nume in istori'a nóstra; dar neci unulu dintr' ensii n'au avutu dóra atâte ocasiuni si midilóce favorable pentru inaintarea natiunei lor ca acestu barbatu. Locuindu in capital'a Ungariei, avú ocasiune de a poté fi patronulu si svatuitorulu tenerilor romani, pe cari sortea îi aducea aice. Fu celu d'an-

Emanuilu Gozsdu.

táiu dintre romani, carele prin talentulu seu si prin pracs'a-i avocatiala a eluptatu apretiuire si admirare talentulu romanu.

D. Emanuilu Gozsdu e nascutu la Oradea-Mare in 9. fauru c. v. 1802, tata-seu Atanasiu erá unu cetatianu avutu, ér mama-sa Ana Poinaru de Király Darotiu. Absolvá mai tóte scólele la Orade, unde prin talentulu seu escelá intre toti conscolarii sei. Pentru ascultarea studiilor juridice merse la Posionu, unde numai decátu atrase a supra sa atentiunea

renumitului Paulu Szlemenits. La anul 1824 făcù censur'a de avocat si ca atare se asiedia in Pesta. Scimu toti, câ pe tempurile acele nu pré atrageai simpatiele confratilor nostri, daca spuneai, câ esti romanu; totusi d. Gozsdu neci cand n'a denegatu romanitatea sa, ma totdeauna a spusu verde ori si cui câ e gr. or. si romanu, si cu tote aceste in scurtu tempu si-a castigatu increderea si stim'a concetatiyenilor, si acelora din clasele mai inalte. Pe la 1824—5 in generatiunea mai noua a magnatilor, prin impulsulu renumitului Széchenyi, incepù a se desvoltá spiritulu natiunalu, si ce ironia! acesti urmatori a lui Bendeguz si Tuhutum invetiara limb'a magiara si legile patriei de la unu june romanu. Acestu june romanu erá d. Gozsdu, carele sentiea o bucuria nespusa, câ din banii castigati astfelu póte ajutorá tenerimea romana si literatur'a, ce pe tempurile acele erá numai in fazele primitive.

Pe atunce abia esise vr'o carte romana fara ajutoriulu acestui barbatu, ma la unele si-dadù si concursulu seu spiritualu. Asiá conlucrà la calindariulu lui Neagoe si la „Bibliotec'a romana“ redigeata de Carcalechi, acoperindu densulu cea mai mare parte din spesele acestor intreprinderi. Pe spesele lui se tipari si „Vieti'a lui Christosu“ de Juga Diaconoviciu. — Densulu midiloci si tiparirea portretelor celor trei Uneadi.

Nu vomu vorbi mai pe largu despre carier'a sa avocatiala, ce durá aprópe la patru dieci de ani; amintimu numai atât'a, câ dlu Gozsdu erá cunoscutu de toti ca o auctoritate avocatiala, si mai alesu in causele criminale deveni aperiatoriulu celu mai vestitu in tota patri'a, încátu profesorii de la universitate de multe ori lu-aminteau ca pre modelu, ér pledările sale se publicau nu numai in foile din patria, dar si in cele esterne. Densulu fu uniculu dintre nenobili pre carele fericitulu palatinu Iosifu lu-denumi asesoru in comitatulu Pestei.

Dupa esirea diplomei din 1860 fu denumitu Comite supremu in comitatulu Carasiului si ocupá acesta demnitate pana dupa disolvarea dietei, cand se stramutá si sistemulu guvernamentalu. Cum se portá sub decursulu acestui tempu, ni e cunoscutu toturora. Vorbirea sa tienuta in 1861 in cas'a magnatilor asisdere ni e inca in viua memoria.

De atunce si-cauta distractiune pe terenulu industriei si alu comerciului. E presedintele realu alu „Institutulu pestanu de ascuratiune“, provediutu cu unu capitalu de trei milione, — precum si presedintele societátii mórei de va-

poru numite „Concordia“, carea e cea mai grandioasa in tota Europa.

Acuma e deputatu dietalu, alesu cu multa bucuria in cerculu Tinca in comitatulu Bihariei. Diet'a presinte, afara de alte cestiuni grandiose, va avé sê deslege si cestiunea natiunalitatilor, pentr' aceea, natiunea romanaa cu cea mai santa ingrigire privesce la reprezentantii sei, de la cari astépta sustienerea si recastigarea drepturilor sale. Avemu sperantia, câ barbatulu despre care vorbiamu pan' aci, va fi totdeauna intre anteluptatorii natiunei nóstre. Talentulu si curagiulu le are in abundantia, ér increderea ni-o insufla acele cuvinte multu insemnatóre, ce le díse densulu catra alegatorii sei: „Fratilor! Voi diceti: Se traiésca Gozsdu! — Eu dicu, ca Gozsdu numai pana atunce sê traiésca, pana cand va lucrá spre binele vostru, si in or'a ce va incetá a lucrá pentru binele vostru, sê nu mai traiésca Gozsdu!“

ADORU.

Adoru tíer'a mea frumósa,
Romani'a raiu plapandu,
Si cu anima voiósa
Me jertvescu ei ori si candu.
O adoru câ e divina,
Este maiculiti'a mea!
Suspínu greu cand ea suspina,
Plangu amaru cand plange ea!
— Pentru asta, o! da, da,
Seraci'a-e partea ta!

Adoru fratii-mi romani, inse
Cari patri'a si-iubescu,
C' o iubire 'n veci nestinsa,
Daru pré santu domnedieescu,
Ii adoru, câ sciu pré bine,
Câ de sunt, cu dens'a tienu;
I dorescu totu díle line,
Si cununi din flori de crinu.
— Pentru asta, o! da, da,
Seraci'a-e partea ta!

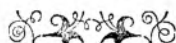
Adoru multu egalitatea,
Ea este chiaru cultulu meu,
Cum mi e onestitatea,
Si alu libertatii dieu.
Avendu noi asta credintia,
Sperediu multu a se 'npliní,
Vi'a nóstra ah! dorintia
Fericiti a deveni.
— Pentru asta o! da, da!
Seraci'a-e partea ta!

Adoru tare adevèrulu,
Lu adoru câ e frumosu,
Precum e in flóre marulu,
Alu livedii pomu frundiosu.
Catra densulu neci odata
N'asi poté ca sê mintiescu,
Coruptiunea blastemata
Cu urgia-o prigonescu.
— Pentru asta o! da, da,
Seraci'a-e partea ta!

Adoru multu o mandrulitia,
Fiic'a lucsului turbatu,
(De si are pe guritia
Ceriulu celu mai luminatu.)
Adoru tare amici'a,
Pentru ea in focu m' asiu dá;
Lasietatea, vicleni'a —
De-asiu poté le-asiu sugrumá.
— Pentru asta o! da, da!
Seraci'a-e partea ta!

Adoru sacr'a poesia,
Candu prin ea potu sê lovescu :
Inmascat'a tirania,
Santii cari amagescu.
Viciulu reu ce se ascunde
Sub unu velu éراسi placutu ;
Dar' si-aici lumca-mi raspunde
Totu reflexulu cunoscutu :
— Pentru asta o! da, da!
Seraci'a-e partea ta!

Georgiu Têntu.

Geniulu lui Stefanu celu Mare.

— Novela istorica, — premiata cu siese galbeni. —
(Urmare.)

Stefanu remase, fara a-i poté dice unu cu-ventu, — atinsu greu sistrabatutu de cuvintele cele pline de dorere a geniului seu. — Apoi impintinà calulu si porni in castre. — Intr' acésta in partea, in care merse geniulu preste cateva minute se audî o puscatura. — Ecoulu resunà prin déluri ca unu suspinu greu. . . .

* * *

Sê lasàmu pe unu minutu intrigele, patele istoriei, urdîrea diavolului! . . . Sê lasàmu si campulu lupteloru, câ-ci ah, — campulu lupteloru e grozavu . . . Vâi si déluri délungulu sunt strepite, calcate si undate cu sange de eroi, cu sange de romanu. . . . Câtu e tiér'a de mare, e unu cemetieru infioratoru. Pe campurile cele

manóse arme sdrobite, cadavre struncinate de eroi, de armasari falnici, turbane turcesci si sange 'nhegatu. . . . Sê lasàmu campulu lupteloru si sê aruncàmu o privire fugitiva la familiile domnitoriloru din tierile romane!

Capital'a Moldovei e in velu de jale. — Domn'a lui Stefanu Eudochi'a se mutà la viéti'a eterna, la paus'a infinita — in mormentu. Moldovenii plangu in Eudochia o mama buna si 'ntielépta, ostasii princés'a cea inimósa si Stefanu feme'i'a, soti'a cea buna fidela. Plangerile sunt universale preste tóta Moldova.

In palatulu lui Radu domn'a tierii romanesci, Vochitia e in trema pentru evenimentele intemplavere cu famili'a ei. — Intotu minutulu sosese faima nóua de la Radulu, din campulu lupteloru, din Moldova — si tote nefavoritóre.

Maria meditá melancolica, morbósa; — se pareo câ nu aude, nu scie ce se 'ntempla in tiéra, câ-ci numai in sfer'a sa traiá, fantasá, visá. — Radulu avea o fica draga, pe Maria. — Fiic'a lui Radu, erá frumósa si palida ca o lilia de maiu, frageda ca róu'a si inocenta ca lumin'a sórelui. — Si Maria erá fantasta. — Tota viéti'a ei erá o melancolia lunga, unu visu misteriosu; si somnulu ei erá o amortîre electrica, magica. Din fraged'a pruncia avea unele somnuri tredie, o vivacitate spirituala fantastica, nesce imaginatiuni melancolice, vise magice, — si se pareo a se 'nsoti, a-si petrece, a conversá cu spirite nevediate, cu fintie nalte, aparintie divine. — Avea unu visu incantatoriu, de care nu se departá in veci; — i apareo naintea sufletului o icóna ei cunoscuta, — vorbiá, conversá cu dins'a, — o intrebási-i raspundea, se 'nbucurá de apropierea ei, si plangea cand se departá. — Vorbiá ca cu unu amantu, lu-desmerdá, lu imbarbatá, lu consolá si lu imbratiosíá cu manile 'n aeru. — Noptea prin somnu conversá adese cu dinsulu, — dicea câ lu iubesece si nu-lu va lasá in veci — nu va mori fara dinsulu. — Vinovatiá pre mam'a sa, câ-ci o silesce la unulu, pre care nu-lu iubesece, pre care-lu uresce — dar sê voru intalni in ceriu. — Aici li stá in cale boeriulu celu de vitia, mirele celu urítu. Câ-ci Maria erá incredintiata! — Buzesculu unu boeriu de vitia nalta, cu rola splendida in tiéra, iubiá pre Maria, fi'a lui Radu. — Boeriulu i-a cerutu man'a de la Radulu si o-a dobanditu, — asia a cerutu ore-care interesu politicu — si Maria a auditu vestea, si a inceputu a plange si nu a mai incetatu. Câ-ci ea iubesece umbr'a ei, aparinti'a ei, pre care nu o cunósce nimenea, pote nici ea in-sa-si; nu o vede nimenea, nu o scíe nimenea, — si

póte nici nu esista pre pamentu, numai intru o fantasia morbosa a Mariei.

Cand intrámu sê vedemu famili'a lui Radu e intr' o séra tardiora, — Maria jace pe o sofa mole si meditédia: ér princés'a, mam'a Mariei vighédia langa dens'a.

Princés'a vorbiá multe dulci si frumóse, ér Mari'a tacea ca mórtá. — La vorbele mamei sale se pareá neatinsa, — se pareá cá nu aude nimicu, nu o interesédia nimicu pre pamentu. — Acesta e stadiulu celu d'antáiu cand se perde in lumea sa, in lumea fantasiei, in lumea visurilor.

— Ce te dóre Maria, ce te dóre sufletulu meu? — intrebá princés'a cu o voce de mama, — care nu o póte asemená altei vóce pre pamentu.

— Sufletulu me dóre mama — respundea Maria melancolica.

Princés'a voiá a scóte pe Maria din fantasii la lumea adeverului, cu splendórea nuntii, cu numele lui Buzescu, si princés'a nu sciá cá chiar aceste cuvinte o atingu mai greu.

— Maria, Maria, nunt'a vine, nunt'a mandra, nunt'a pompósa, nunt'a de boeriu! Buzesculu e celu d'antáiu cavaleru alu tierii, are merite lucitóre, campuri manóse, tiarini roditóre si tesaure mari. — Viéti'a lui e o petrecere lunga, si numele lui e unu nume de fala 'ntre romani, — ce ti mai cere sufletulu Maria?

— Ah, sufletului meu nu-i trebuescu acestá tóte. — Sufletulu meu are o icóna, o fiintia menita de Domnedieu. Cu acésta fiintia visédia, cu acésta si-petrece, si acésta o va iubi pana la mórté.

Ah mama, mama — continuá Maria dupa o meditare — asta nu e fantasia vana; — eu lu cunosc, eu l'am vediutu si am vorbitu cu dinsulu, dar nu-lu scie nimenea cine e, si nu-lu va sci nimenea in veci. — L'am vediutu in pruncia, — elu erá unu cavaleru frumosu, unu atletu romanu — asia se jocá cu mine de cu dulce. Eu eram copila mititica . . . si totusi — eu l'am iubit si mi-am ascunsu amorulu in sinu; dar ah, de atunci l'am mai vediutu si amorulu ascunsu s'a prefacutu unu afeptu consumatoriu, pe urma s'a domolitu intr' o pasiune trista melancolica, unu morbu eternu, ce nu va incetá cand va 'ncetá juni'a, nu va 'ncetá cu tempulu si nu cu viéti'a . . . cá-ci este o alta viétiá — o viétiá mai lina, mai consolata, — unde nu voru durá resboiele lui Stefanu, unde mi voiu aflá icón'a mea asteptátóre. . . .

Princés'a audí dechiaratiunea, care nu o a

auditu pana acum nici odata, — se 'ntristá fórté si prinse a cugetá greu.

Pote cá multi aru fi de parerea aceea, cá o fantasta, care-si are icon'a visului seu in lumea adeverului, — mai de graba si-o ar poté parasi, uitá — de se pote uitá — ca fantast'a, care visédia la o icóna necunoseuta, ce numai in visu esista. — Pentru cá icon'a ce se afla in adeveru, se pote asemená, ma chiar si emulá cu o alta icóna din viétiá, mai desvoltata, mai perfectiunata; si pentru cá acestu amoru mai sémena dóra catuva amorului omenescu, — amorulu de pre pamentu, — cu acea deschilinire, cá acesta e redicatu pe arip'a unei fantasie mai nemarginite; — ér fantast'a, care nu-si afla icón'a sa intre ómenii moritori, care nu se sente indestulita cu acésta viétiá, cu acésta lume dorerosá — e cu totulu straina de omeni, e cu totulu redicata in nesce sfére nalte, in nesce ilusiuni, cari nu le pote aflá pre pamentu. Asia aflá si princés'a dupa o meditare lunga, — si cugetá cá cuvintele blande, cuvintele maicei voru tredí pre Maria din fantasii, si-si va lasá icón'a cea iubita.

— Amorulu celu d'antáiu, amorulu de fantasia e unu visu, ce dispare cu demanéti'a adeverului, Maria. — Adeverulu va dá fantasiei sufletu, va perfectiuná meditarile tale in bratiile lui Buzescu. — Buzesculu e bunu, nobilu, si cavaleru de frunte; intrinsulu ti-se voru uní fantasiile tale, si cu dinsulu vei fi fericita Maria!

— Nici odata, nici odata! respunse Maria trista. — Amorulu meu nu e visu, — amorulu meu e unu ce eternu, nedespartiveru de sufletu si in mórté, — amorulu meu e mai multu ca visulu, si mai multu ca orice finitivu.

Pe princés'a o prinse o cugetare grea despre sórtea Mariei; — o cugetare plina de dorere. — Stravediú starea sufletésca a Mariei demna de compatimire, cunoscú morbulu ei celu nepreceptu, si ochii ei se implura de lacrimi. — Inzadaru tóte, inzadaru! — Radulu a disu, — si se va 'mpliní. Ah, Radulu erá omu crancenu! — Princés'a i-a spusu nevointi'a Mariei de a se maritá. Inzadaru, Radulu a disu, si se va 'mpliní. . . S'a rogatu chiar Maria, si i-a spusu cá nu voiesce a lasá bratiulu parintiescu, a plansu si a plansu cu dorere. — Inzadaru! — Radulu a disu — si se va 'mpliní!

In un'a din dilele din urma, numai acea i-a fostu rogarea sê i-se amane nunt'a pana in anulu venitoriu, pana dóra se voru sferí resboiele. — Si acésta cerere a ei fu negata. Nunt'a e otarita pe atunci, pe cand voru iertá impregiarile. Princés'a stá langa Maria cugeta-

tóre si Maria din ce-ince se parea mai seuitata, mai dormitóre . . . pana ce fati'a din ce-ince i-se schimbá intr' o colóre palida, si . . . adormi. — O lampa lanceda ardea langa' dens'a in tóte nop-tile morbului. — Maria începù a vorbí in somnu.

— „Demultu . . . demultu nu te-am ve-diutu! — unde ai fostu? . . . unde ai amblatu? . . . Ah! . . . mi areti ranele . . . vedu! . . . ai fostu in bataia, in lupta amara . . . cu óste mare, óste turcésca! — Pleci capulu, — mi areti frun-tea . . . nu te precepu . . . ah, sange de romanu, sciu, sermana tíera! . . . Unde? — ah, mergi?

si vomu visá visuri dulci . . . sborandu . . . in ceriu . . . in raiu . . . incetu . . . incetu . . . in-cetu!

Asiá fantasá Maria adese in somnu. — Princés'a o ascultá ca o mama buna, — si pe langa tóta nisuinti'a ei mai multu nu potea combiná, decátu — câ iubescce unu idealu ne-cunoseutu. Uneori vorbiá cu atáta prudentia, logica si vivacitate, încátu se parea a fi trédia si câ esprima unu sioptu domnediescu, o voia mai nalta, divina. — De alte ori vorbiá mai rar, adese si-perdea firulu vorbirei, si sborá dintr' unu cugetu intr' altulu. . . Princés'a Vo-

Jertve de ómeni in Dahomei. (Vedi pag. 68.)

tu mergi, me lasi? — nu merge, remani, nu me lasá! . . . Ce? . . . lacrimi? — Me lasi pe veci? . . . ah! . . . Ne vomu talni? . . . nu, nu se po-te . . . numai in ceriu! . . . Ce mi areti? — Ste-lele, lun'a, — cadu stelele din ceriu? . . . Cadu romanii, cadu bravii in bataia! . . . pentru tíera. — Cand va incetá batai'a, — cand? — nu va incetá? — Batai'a e ca amorulu? . . . ah! . . . infinitiva, eterna! . . . Unde? éra mergi? — nu! nu merge! . . . pentru ce mergi? — nu me iu-besci? — Ne vomu, intalni? — cand? . . . aco-lo! . . . in stele, . . . in ceriu . . . la Domnedieu . . . si nu me vei lasá . . . vomu sborá ambi . . .

chitia o agraiá adese. — Atunci tremurá indata pre unu momentu, — se parea spariata si ta-cea. Somnulu ei erá fórté trédiu; cu ochii in-chisi, cu manile 'ncestate, cu fati'a palida parea ca unu angeru bolnavu. Observá tote miscarile in juru-i. — De audiá pasi grei, se spariá si tacea; de portau lamp'a prin casa, tremurá si tacea, adese se tredíá. Atunci erá palida, ca o icóna magica. — Privirea-i erá misteriósa. — Ca si cand s'ar tredí unu omu din mormentu, dupa ce a dormitu mii de ani. — Adese se ob-servá pe fati'a ei o miscare amara, ca si cum ar vré sê planga, pentru câ o a desceptatu din

sper'a sa, din ilusiuni, din raiu, de acolo, unde erá elu, pre care dóra nu-lu va mai vedé.

Acésta stare spirituala inse nu erá statornica ma numai arare ori se redicá Maria in lumea sa, in lumea visurilor. — Si cand erá in tredi'a intréga, Maria erá o flóre palida, o flóre galbena, cadiuta din sóre, unu angeru, ce farmeca tota faptur'a lui Domnedieu. Si pe langa tote aceste Maria erá osendita a primí bratiulu unuia, pre care nu-lu iubiá, cu care nu simpatísá, — pre care-lu urá, câ-ci elu sta naintea ei spre ai respí visurile, in cari si-affá fericirea.

Buzesculu cunoscea apati'a Mariei, dar Buzesculu e boeriu nepasetoriu. — Ce-lu interesédia pre elu apati'a Mariei, cand elu va avé socia pe florea floriloru, pe fi'a printiului tierii romanesci?! . . .

Se a rugatu Maria de Radulu celu ferosu . . . tóte-su inzadaru; s'a plansu princesei . . . tóte-su inzadaru! — Maria si-asteptá sorteá cu inima tare. Maria e osendita, si ea cu sufletu naltu va rebdá osend'a parintelui seu pana la móрте!

III.

„Ispravesci batai'a cu Radulu, apoi persecuédia conjuratii!“ — díse geniulu lui Stefanu la 'ntalnirea cea din urma, — si Stefanu nu uitase cuvintele geniului seu. — Dupa proieptulu lui Negrea intrá in tiér'a romanésca pe trei loçuri cu trei despartieminte. — Radulu asteptá sê véda ce voru face Turcii; — apoi ei sermanii i-si traiau dulcea viétia, unde erá tiér'a mai mandra, mai romantica si mai incantatóre. — Aveau pane alba, vinu rosiu, de care nici profetulu loru nu a mai beutu . . . apoi cand are omulu ce bé si ce mancá ce se mai cugeta de lume?! . . .

Stefanu se ivea pe marginile tierii din tote partile, turcii se uitau la elu si fumau din ciubucu ca 'n aremele Stambulului; ér Radulu se uitá la turci si nu se batea fara ei, ca nu cumva sê manie pe Sultanulu.

Stefanu déca a intratu in tiéra nu a facutu alta, decátu câ a demandatu sê-i aduca de beutu si de mancatu, apoi a siediutu josu si si-a petrecutu, . . . ca din pung'a si butea altuia. . .

Negrea boeriuulu celu bravu taberasese in jurulu Brailei, si Negrea pre cátu erá de bravu, de beliduce mare, chiar asia erá de tiránu. — Negrea erá uuu tigru ce numai in sange si-affá voluptate . . . si cand a intratu in tiér'a romanésca indata a prinsu a pradá cu spada si cu focu.

(Va urmá.)

Vasilii Ranta Buticescu.

Despre amoru.

I.

Famili'a cea mare a omenimii e basata pe iubire; individii acelei familii, ca membri — in felurile loru relatiuni se sustienu intr' o linea ecuilibria prin iubire. Iubirea e acea potere, ce contine totalitatea in contielegere si unitate. Iubirea ca umbr'a credintiósá lu-petrece pe omu preste caletori'a-i pamentésca; candu — nascandu-se pasiesce antái'a-óra in lume, ai lui lu-intimpina cu iubire, — care iubire se areta in bucuri'a acelora — inaintandu vr'o 2—3 ani, ca copilasiu cu iubire se lipesc la peptulu mama-sa; mai tardiu cu iubire se apropie de frati, amici si straini; junele teneru cu iubirea cea mai infocata — aici amoru — si imbratosiéza alés'a animii sale; intre casatoriti iubirea e geniulu indestularii si fericirii celor'a; intre familia singulara iubirea e isvorulu tuturoru faptelor, ce indupleca pe capii acei'a-i spre lucrare; si in fine betranulu cu iubire recauta lá tempulu celu frumosu si iute trecutu, cu zimbirea iubirei privesce mititeii nepoti impregiurati pre langa diosulu.

Acést'a iubire, e o iubire naturala, si dupa diferitele moduri prin cari se areta, se imparte in iubire: parintésca, fiésca si in iubirea de aprópelui. Decátu acést'a iubire e de mai mare insemnatate iubirea genetica; séu amorulu care nu-e numai instinctu naturalu, ci ce-va mai perfectu, ce-va divin. Multi lu-esplica numai ca unu gradu mai superioru alu iubirei, de la care se si straduescu a-lu deduce. Ér altii, si cu multu mai bine, la-tienu de unu lucru originalu, din care se derivéza celelalte ramuri ale iubirei; de nu existe amorulu, neci iubirea nu existe. Amorulu e unu daru ddiescu, comunu tuturoru omeniloru, care indulcesce dilele amare ale vietii, si-lu apera pe omu de caderea in desfranári, de alunecarea in immoralitati. Nu ni voi'a a definiá amorulu, ci a ne constringe numai la aceea, câ cum se póte cascigá? ce recerintie are? si cunoscandu-le, sê ne nizuimu a ni le insusi, — si apoi ce urmári salutarie efeptuéza?

La acele ce voimu a díce despre influinti'a si necesitatea amorului, multi ni potu opune: câ acele in vieti'a sociala, arareori séu neci decátu nu se potu aflá. Acést'a contradicere neci decátu nu ni póte restorná convingerea. Fiindu câ in natur'a amorului e caus'a, care ni nobiléza caracterulu, ni perfectionéza mintea si moralitatea, de siguru câ individii respectivi sunt de vina, de acést'a influintia remane fara neci unu rodu. Multi séu nu-su capaci de cuviintiós'a

tractare a amorului: séu de totu li-e necunoscutu amorulu adevératu, si ceea ce ei numescu amoru, nu-i altu ceva, decâtu sensualitate, Prin urmare e usioru de a pricepe, de ce influinți'a roditóre a amorului intocma e de rara ca insu-si amorulu adevératu,

Amorulu curatu nu e lucru comunu. Mulți-su mai duri, mai neculti decâtu sê póta sterní in dînsii o simțire asié gingasie, marétia si curata. Se arata inse in totu insulu aplecarea si necesitatea amorului. Acést'a inse nu e de ajunsu. Tréba ca aplecarea aceea sê se desvólte, ca sê-i pricepemu necesitatca, ca sê o padímu de egoismu, de sensualitatea brutala; — câ-ci numai astfelu acelu omu cunósce amorulu curatu. Omulu de comunu are aplecare spre totu ce-e nobilu, si totusi câtu de putini ajungu la ceva perfectionare! Pentru câ aplecării aceleia nu i se dá o directiune cuvenita, séu de si i se dá, póte câ ratecita.

Sê ni privimu numai educatiunea mai de aprópe; si usioru ne-omu convinge despre raritatea amorului curatu, câ-ci acést'a — educatiunea — din adinsu se vede a-i lucrá in contra-i. Egoismulu pruncului mititelu in desmerdarea, iubirea si nesciinti'a mamei sale. Cátu de cerbicósa, de tirana si de capriciósa e o fetitia de patru, cinci ani! Cátu de nabusíta e in ea bunavointi'a si aplecarea catra altii! Ce directiune stricatiósa i-se dá animei asie de tempuriu!

Si si mai tardu câtu de putinu se ingriescu de educatiunea spirituala, ce-e o cerintia neincungiuravera a amorului curatu. — Candu apoi e fetiti'a de siese, siepte ani, o dau la scóla in atare orasiu, la verunu institutu privatu strai-nu — dupá ce nationalu n' avemu. — Si ce educatiune — crescere — i se dá acolo? — Invétia acolo câte si mai câte; — invétia fetiór'a vanitatea, superbi'a, despretiuirea, cochetarea; — toti se uita de biét'a anima, care trebuie sê-i fie acli'a vietii interne, si magnetulu indreptatíu, candu póte ar ratecí. Si asié câte doruri neurate, pasiuni desfrenate ocupu anim'a tinera; candu ar trebui sê fie temp'l'a inocintii. Póte, câ n' aceea anima, carea de atâtea obiecte dejositóre e interesata, sê se afle ceva mai bunu mai nobilu? Póte ca anim'a sê fie liniscita si devotata, cand e espusa la atâtea atacuri? Póte ca aceea anima sê dorésca ceva mai amabilu, mai pretiosu care din fragedime e orbita de atáta lucsu si maestria? — Se desbraca de tóta naturalitatea si frumseti'a ei, daca omulu atátu de tempuriu e cuprinsu de atâtea secaturi si obiecte false, si candu denegandu-si demnitatea naturala se inlarvéza, si apoi cu aceste inca e superbu! Cu

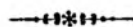
ce interesu póte fi o fíntia catra alta, si cu ce pretiu o anima catra alt'a séu asupr'a alteia, cand tóta educatiunea spirituala s'a folositu numai spre poleirea exteriorului?

Pe damicele cam de comunu le invétia cu maestria, câ cum sê se póte spre a fi placute si cum sê eserciedie o suprematia a supra barbatilor; dar nime nu le invetia, cum sê li merite anim'a! Punu pe ele tote ce sclicescu, uitandu infrumsetiarea cea mai pretiósá, carea incanta animele culte si curate. Le ducu in societáti, de unde adese-ori rentórna lipsite de o insusíre, de sinceritatea si nevinovati'a, — si in locu de aceste o introducu in maestri'a cochetariei, ce nutresce numai vanitatea.

Apoi intr' unu pamentu atátu de secu, sub o clima atátu de rece, cum s'ar poté inradeciná fraged'a flóre a amorului? O anima atátu de rece nu e lipsita de cerésca fericire, ce se nasce din contopirea a doue anime simpatísatóre? Nesce fíntie ca aceste potu cunósce vietí'a sociala si tonulu ei, — inse vietí'a interna, vietí'a animei neci de câtu! Ele cunoscú de tempuriu pasiunile instinctului naturalu, inse despre cerintiele unei simpatii mai maretie si despre modulu prin care sê-si nobiledie instinctulu acesta — n'au neci ideia.

Unii recomanda pentru cultivarea animei femeiesci, cetirea romanelor si novelor. Dar la alegerea lecturilor de acestu soiú trebuie sê luámu forte aminte; câ-ci multi romantieri si novelisti in opurile lor nu representa altu ce-va, decâtu sborulu liberu alu fantasiei, ce in vietia arare ori se póte realisá. Apoi daca o anima ténera si-insusesce nesce fantasii stricatióse, si-ruina tota vietí'a, si acele fantasii nerealisabile o conducú la estremítati. Anim'a femeiesca se póte cultivá si nobilitá in cerculu liniscitu alu familiei, sub grigirea si conducerea mamei, carea trebuie sê ia sam'a tempuriu a o desvetiá de vanitátile lúmei si de tote aplecările stricacióse.

Dar sê ne facemu cunoscuti mai de aprópe cu cerintiele amorului curatu. — Despre aceste in numerulu vinitorii. Alesándru Onaciu.

Jertve de ómeni in Dahomei.

Dahomei se estinde pe marginea de catra apusu si média-dî a Africeii si spre média-dî ajunge pana la sinulu mare a Guinei. — Capital'a acestei tieri locuite de negri e Abomei, unde locuiesce si domnitorulu. Cultur'a tieriei e inca in o stare forte primitiva, de si mai alesu de-unu tēmpu incóce a venitu in coatingere cu europenii, deci nu ne potemu mirá, daca si reli-

giunea acestui popor selbatecu e cu totul contrarie omenirei. Ei cred in două fintie principale, contrarie, adica in spiritulu celu bunu si in celu reu. Pre celu d'antâiu lu indestulescu cu rugatiuni, ér' pre celu din urma cugeta că numai prin diferite jertve cu sange si mai alesu prin ucideri de ómeni lu potu desmaniá.

Acésta credintia condemnabila totudeodata e si pré logica, si corespunde firei omenesci, carea si-creédia fintie mai nalte dupa conceptele sale. — Omulu in cunoscintiele-i marginite si-inchipuiesce, că ce i place lui, si fintiei 'nalte e placutu si din contra, ce nu i convine spre placere, cugeta că neci fintiei adorate nu e conveniabila. Astfelu si dahomeianii avendu de a se luptá cu vrajmasii din vecinetate, cugeta că acei inamici si dieului lor sunt neplacuti. N'avemu ce ne mirá de acésta credintia desiérta, ei mai multu trebuie sê plangemu omenii marginiti la minte, cari mesora fintiele nalte dupa slabitiunile lor. Adeseori vedemu că unii insusiescu fintiei nalte si vanitate, prin care credintia acea fintia mai multu se dejosesce — da s'ar poté dejosi — decátu se maresce. Tamaierile desierte nu sunt placute neci omului ce-si sente demnitatea sa, decumu fintiei pré nalte sê fie placute. Inse n'avemu sê cautámu ratiune lapopórele selbatece, candu si cele numite civilisate inca dejosescu domnedierea prin unele datine, ce nu facu onóre omenirei. Dar' sê trecemu ér la objectulu nostru, sê lasámu astadata abusurile din apropiare, si sê plangemu séu — daca vreti — sê ridemu de nebuni'a selbatecilor.

Ilustratiunea nóstra de pe pagin'a 65 inca representa o astfelu de scena infioretóre. Unu caletoriu care a fostu de fatia, dice că in Abo-meí s'a intemplatu peste nópte unu cutremuru de pamentu. Domnitorulu inse negá acésta si afirmá că aceea a fostu tulburarea spiritului tatalui seu, carele din mormentu i-a datu de scire că e superatu pentru-câ se facu in asia mesura mica jertvele de ómeni santite prin datinele strabune. Deci domnulu demandá ca sê se trimita trei capi isagani (unu poporu din vecinetate) ce fusera prinsu, ca sê inscintiedie pre tatalu seu, că jertvele de omeni de-ací 'n colovoru fi mai numeróse. Regele singuru dede acestor nenorociti câte-o plosca cu rumu si câte-unu sacuiete cu banuti, apoi la tustrei li-a taiatu capulu, si fi tramise in lumea cealalta.

Dupa acésta adusera 24 de cosieri, in fiecare erá cosutu câte-unu omu asia, că numai capulu i-se vedea. Aceste le depusera spre câteva mominte inaintea regelui, apoi depe inaltímea pe carea erá regele cu suit'a sa, una câte

una le aruncara josu intre multímea poporului turbatu, unde fie-care jocá, cantá si sbierá, ér candu se aruncara jertvele, alergara cu cutíte si se bateau pentru rapirea unei jertve, că-ci care póte sê taie capulu vre-unuia din acei nenorociti, primesce o suma de bani. In fine spre incoronarea festivitatiei mai arunca si unu crocodilu, la care abunaséma nu se imbuldiescu asia multi.

DE-ASIU AVÉ...

De-asiu avé si eu o flóre
Mandra, dulce, rapitóre,
Ca si florile din Maiu,
Fiice dulci a unui plaiu,
Plaiu ridiendu cu earba verde,
Ce se légana, se perde,
Undoindu incetisiuru,
Sioptindu siopte de amoru ;

De-asiu avé o florica
Gingasia si tinerica,
Ca si flórea crinului,
Albu ca neu'a sinului,
Amalgamu d'o ros' albia
Si de una purpuria,
Cantandu veselu si usioru,
Sioptindu siopte de amoru ;

De-asiu avé o porumbitia
Cu chipu albu de copilitia,
Copilitia blandisiora
Ca o dí de primavéra,
Cátu ti tîne diuliti'a
I-asiu cantá doin'a, doiniti'a.
I-asiu cantá o 'ncetisiuru,
Sioptindu siopte de amoru.

Mihaiu Eminescu. *

Fét'a capitanului.

Novela rusésca de Puskin.

(Urmare.)

Dómn'a capitanés'a erá curiósá sê scie caus'a certei mele cu Schwabrin, eu i spuseiu că pentru órece bagatelu, — pentru o cantare.

— Chiaru că a si meritatu sê ve certati pentru o cantare! díse dómn'a.

— Dar' sê vedi domna, intrerupse Schwabrin, Andreiciu a compusu o cantare si mi-a cantat'o, apoi eu inca i-am cantatu centeculu meu :

*) Cu bucuria deschidemu colónele fóiel nóstre acestui june numai de 16 ani, care cu primele sale incercari poetice tramise noue ne-a suprinso placutu. R e d.

„Fét'a capitanului,
Floriór'a satului,
Óre unde a plecatu
Dupa ce s'a innoptatu
Singularica, singularica?“

Apoi ast'a a fostu caus'a neintielegerei. Andreiciu s'a maniatu ca si cand altuia nu i-ar fi iertatu sê cante ce-i place. Cu acést'a inse se finí tóta treb'a.

Erá sê pocnescu de necasu vediendu neobrasnici'a lui Schwahrin. Inse afar' de mine, nime nu intielegea tîntirea lui, celu putienu nime nu se interesá de clevetirea lui; ér' eu ne potandulu suferí, curendu me duseiu catra casa. — Manedí am convenitu la loculu destinatu si incepuramu a ne duelá, atunci se iví Ivanu Ignaticiu cu cincí invalidi si ne duse prinsi la cas'a capitanulu, unde ne infruntá capitanés'a si ne constrinse sê ne impacâmu. Dederamu man'a, inse sioptiramu câ vomu continuá duelulu, apoi ne despartîramu ca si candu nu s'ar fi intemplatú nemica. — Eu me reintornaiu, Maria si capitanés'a me dojenira de nou; mai alesu infruntarile Mariei me surprinsera, cu atátu mai multu, câ-ci si-a esprimatú neplacerea fatia cu portarea lui Schwabrin pre care — precum dîcea — nu-lu póte suferí. Apoi cu mirare intielesiu câ Schwabrin a fostu cerutu man'a Mariei, carea neci pentru lumea 'ntréga nu i-ar fi fostu socia.

Cuvintele Mariei mi deschisera ochii. Acum intielesiu cuvintele lui prin cari calomniá acésta fêta. Pricepui si caus'a duelului, câ-ci elu abunaséma a observatu simpatia fetei capitanului fatia cu mine. . . . Aceste me infuriara si mai tare contra acestui ticalosu si doriau cu sete ocasiunea ca sê-lu invetiú eu omenia. Ocasiunea multu dorita vení curendu. Intr' unu momentu favoritoriu ne duseramu pe malulu rîului, duela-mu crancenu, curendu observá elu câ trebuie sê se retraga si erá sê-lu inpingu in apa, candu de-odata audu strigandu numele meu. Me uitaiu indereptu si vediui câ Saveljiciu alergá in fug'a mare. . . In acestu momentu sentíu o strapungere sub umerulu de drépt'a si indata cadiui la pamentu ca lesínatu.

V.

A m o r u l u.

Candu venii in ori, multu tempu nu-me poteam reculege, nu poteam cuprinde ce s'a intemplatú cu mine? Eram in patu, in chilia straina si me sentiam fórte lancedu. Naintea mea statea Saveljiciu cu o luménare. Órecine mi deslegá ran'a cu grigia mare. Cu in-cetulu me desceptam. Mi aduseiu a minte câ am duelatu si sentiam câ-su ranitu. Atunci scartiei usi'a.

— Cum, mai bine i-e? intrebá o vóce ce me miscá.

— Totu cum scii! respunse Saveljiciu oftandu, acuma de cincí dîle nu se mai trediesce.

Voiam sê me intorcu, dar' n'aveam putere, atunci

inspaimentatu intrebaiu, câ unde sum si cine e aci? — Atunci se apropiá Maria si me intrebá :

— Apoi cum te senti, mai bine?

— Multiamita Domnului! respunseiu cu o vóce debila, Dta esti Maria. Én spune-mi . . . , Mai multu nu potui vorbí; audiam pe Saveljiciu oftandu, fati'a lui esprimá bucuria.

— S'a tredítu, s'a tredítu! eschiamá bietulu be-tranu. Lauda si marire tie Dómne! Na, dragulu meu Petre Andreiciu crancenu m'ai fostu inspaimentatu! Dar' nemica! cincí dîle

Mariór'a lu intrerupse, facandu-lu atentu ca sê nu vorbésca atâte, câ-ci . . . „elu e slabu“. Apoi incetu trase usi'a dupa sine. Cugetele mi-se conturbara. Asia dara sum in cas'a capitanului si — Maria a fostu la mine! Voiam sê intrebú pre Saveljiciu, elu inse se întórse si si-astupá urechile. Eu me intorseiu machnitú, apoi adormii adancu. Candu me desceptaiú strigaiú pre Saveljiciu, inse in loculu lui vení Maria. Nu potú esprimá acelu sentiu dulce, ce me impresorá in acelu momentu. — I prinseiu man'a si stringand'o, o impresoraiú cu lacrimé. Maria nu se retragea . . . si de-odata sentíu pe fatia-mi sarutarea calda, inocinta si datatóre de viétia

— Ah! Marióra draga! — dîseiu — fi soci'a mea, fericirea vietiei mele!

Ea se cugetá, apoi smancindu-si man'a eschiamá!

— Pentru Ddieu, fi odihnitu. Dta esti inca in periclu, ran'a se póte desface. Crutia-te, celu putienu — pentru mine! — Si s'a dusu, lasandu-me in estasu de fericire. Fericirea me vindecá. Aceste cugete impresorá tóta esistinti'a mea.

D' aci 'ncolo totu mai bine me sentiam. Multiamita Domnului nu erá pré periculósa. Junéti'a si pote-rea naturei mi ajutau vindecarea. Se intielege de sine, câ la ocasiunea mai aprópe repetaiú marturisirile-mi de amoru si Maria acum me ascultá si cu mai multa rabdare. Fara neci o afectare marturisi si ea câ me are dragu si parintii ei negresítu câ nu vor impedecá fericirea nóstra. „Dar' — dîse ea — spune dreptu, parintii toi nu voru dîce contra?“

Me cugetaiú. In bunetatea mamei mele nu me indoiam, dar' cunosciam cugetarile tatalui meu si sentiam câ nu-lu va pré miscá amórea mea, câ o va priví de o nebunia a teneretielor. Acésta am si marturisu Mariei, dar' m'am otaritu ca sê scriu tatalui meu câtu se póte mai frumosu, sê-lu induplecu spre darea bine-cuventarei sale. Epistol'a am cetít'o si Mariei, carea a aflat'o atátu de invingatóre si induplecatóre, câ nutriá cea mai firma sperantia in privinti'a fericirei nóstre.

Candu me scolaiú sanetosu, capitanulu me provocá, sê me impacú cu Schwabrin, carele erá inchisu. Schwabrin se rogá de iertare si lu iertaiú, câ-ci cu multu mai fericitu eram decátu sê potú nutri inamicia in sinulu meu. — Aceptam cu nerabdare respunsulu

tatalui meu, nu me nutriá neci o sperantia, totusi do-riam epistol'a lui.

Intr' o dí éca primescu epistol'a multu dorita. Incepui a ceti cu grabire si indata inteleseiu cá tóta treb'a s'a facutu fumú, cá-ci nu numai cá nu se invoia tatalu meu la cununi'a nóstra, ci me si dojeni crancenu; ma amintindu si duelulu fatalu, me batjocori cá pe langa tóte cá-su magadanu mare, nu sciu sê portu sabi'a si me amenintiá cá a scrisu capitanului ca sê me tramita si mai departe de Belogorscu cá sê-mi ese ne-buniile din capu.

Acésta scire me intristá peste mesura, indata in-cepui a dojeni pre Saveljiciu invinovatiendu-lu cá m'a tradatu, elu inse lacremandu se jurá cá n'a scrisu a casa, ma mi aretá si o epistola a tatalui meu, care l'a infruntatu si mascaritu urítu pentru cá nu l'a inscintiatu despre duelu, — cugetaiu apoi la capitanulu, inse nu potuiu cuprinde ca elu sê fi avutu vre-unu interesu ca sê scrie, — in fine se intari in mine acea convingere, cá Schwabrin a trebuitu sê fie tradatoriulu meu, cá-ci numai despre densulu poteam sê presupunu asia ceva.

Machnitu cum eram me duseiu la Maria si i in-manuaiu epistol'a fatala, ea o ceti, apoi cu mana tremuranda mi-o dede indereptu, dicandu cu intris-tare :

— Asia dara nu me stimédia. . . . Ai tei nu voiescu ca sê me primésca in famili'a lor. Fie voi'a Tatalui! Domnedieu scie mai bine ce ni-e spre bine. Acuma tóte-su indesiertu, — Petre fii celu putienu tu fericitu! . . .

— Acum si totudéuna! eschiamaiu prindiend'o de mana. Tu me iubesci si eu sum gata spre tóte. Vina, sê cademu la pitiórele parintilor tei, ei sunt ómeni simpli, si nu sunt atátu de ingamfati Ei ne voru binecuventá si noi ne vomu cununá vom fi fericitu, si mai tardíu parintii mei inca se voru invoí, mam'a mea si acuma e pe langa noi, ea ni va fi intr' aju-toriu. . . .

— Nu, Petre! díse Maria, nu me ducu dupa tine fara binecuventarea parintilor tei; fara binecuventarea lor nu poti fi fericitu. Sê ne lasámu voiei Tatalui ce-rescu! Ti vei aflá tu alta mirésa, alta inca te va iubí, si acuma Petre, remani cu Ddieu, eu me voiu rogá pen-tru fericiea vóstra. . . .

Atunci incepú sê planga si m'a lasatu. Eu voiam sê-i urmediu, dar' sentiam cá nu me voiu scí stepaní si me duseiu catra casa.

De-ací 'ncolo m'am stramutatu cu totulu. Cas'a capitanului pentru mine mai multu nu erá locu de des-fatare. O incungiuram cátu se potea, de si capitanés'a m'a dojenitu adeseori pentru cá-ii incungiuru. Cu Schwabrin inca arareori vorbiam, cá-ci nu-lu poteam suferi. Duceam o viétia retrasa, mai totu a casa sie-deam, si cadiui in o mclancolia, dar' cu tóte aceste amo-

ruleu meu totu crescea consumandu-me neinctetatu. Me temeam cá trebue se 'nebunescu, séu sê cadu in desfra-nári, inse nesce intemplari neasceptate me vindecara din acésta bóla.

VI.

Aventur'a lui Pugatseff.

In districtulu Orenburgului erá o gramada de popóre diumetate selbatice cari nu demultu s'au su-pusu imperatului rusescu. Acestia in totu momentulu erau gata spre rescóla, asia si in anulu 1772 inca s'au revoltatu inse se subjugara de nou. De-atunci in cóce remasera in pace, asceptandu numai ocaziunea favori-tóre spre a se scolá de nou.

Intr' o séra (1775, inceputulu lunei lui optomvre) eram singuru a casa, siedeam si ascultam ventulu de tótna, atunci fuseiu chiamatu la capitanulu. Idata ple-caiu. Acolo aflaiu pre Schwabrin. Ivanu Ignaticiu si uredniculu cozacescu. Capitanés'a si Maria nu erau a casa. Capitanulu me intempiná cu o fatia seriósa, apoi inchidiendu usi'a, ni facú cunoscutu cá a sositu de la ge-neralulu o demandatiune, prin carea e provocatu co-mandantele fortaretiei ca sê faca dispusetiunile trebuin-tióse pentru intempinarea revoltantilor din apropiare, cá-ci unu óre-care vagabundu Emilianu Pugatseff s'a prochiamatu de tiaru cu numele Petru III, si rescolan-du popórele din tienutulu Jaichiului a inceputu sê ocupe mai multe cetáti si pretutindene ucide, arde si prapadesce fara crutiare.

(Va urmá.)

Cronica din Pesta.

— Sunteti in periclu! — díse adaunadi unu june in societate catra damele ce erau de fatia.

— Cum asiá? — intreba una din ele.

— Apoi fiind cá nu poteti aduná neua de marti-sioru, cá-ci radiele primaveróse ale sórelui au topitu tota neu'a, si de-acuma nainte cu greu va mai ninge, — respunse elu.

— Frumosu! frumosu! a ride de noi fara cru-tiare, — observara de odata patru cincii guritie fru-móse.

— Ceru cuventu, stimatelor dame! — díseiu su-riendiendu, — eu ca amiculu femeilor trebuie sê vi vinu intru aperare si la observatiunea glumétia a amicului meu respundu numai atát'a, cá DVostra n'aveti neci o lipsa de neu'a din martisioru, cá-ci sunteti romane, si romanele sunt tóte frumoése ori se spéla cu neua din martisioru ori ba.

Pledórea mea fu primita gin partea clientelor mele cu zimbiri gratióse, ér amiculu meu se dede prinsu si numai vinindu catra casa, me intrebá :

— Óre Vinerea amintita de tine in descrierea

baului tenerimei din Pesta n'a fostu între damele din soetatea acésta?

— Nu știu, — respunsei, si ne duseram în o cănea spre a cetî telegramele cele mai noue despre rltu supriindietóra catastrofa de la Bucuresci. Jur-lele nemtiesci au esplotatu de minune acésta ocaune, si au inventatu felu de felu de specialități si scortiture intemperate cu ocasiunea detronării fostului domitoriu. Nu știu de cumva si urmatóra anecdota nu se tiene de nascocirile fantasiei lor.

Anecdot'a suna asia. Cand Cusa urmatu de conspirati si-parasi palatulu, din intemplantare si-uita tabachier'a în sala. Dlu C. A. Rosetti observandu acésta, se 'ntórse catra densulu si i dîse : „Altetia! Ati uitatu tabachier'a în laintru, éca primiti dar a mea, ca nu cumva sê o patîti ca noi la 3. augustu, cand tota diu'a nu ni poturam face neci macar o țigareta!“

Mai susu inse vorbiu despre néu'a din martîsioru si uitaiu a vi povestî o istoria frumosîca. Doriti sê o audîti? dorere acuma nu vi o potu spune, trebuie sê ne grabimu la concertulu domnisiórei *Elisa Circa*. Dar ce necasu! Amu intardiatu! Acuma sunt cincî ore, si concertulu erá anunçiatu pe $\frac{1}{2}$ la cincî. Unde-e unu fiacru? Ne suimu iute si peste câte-va minute ajungemu la loculul destinatu. Chiar cand ne coboriram, vediiu câ nesce ómeni cara în susu unu fortepianu. Asiá dara n'am intardiatu! Dar de ce ducu fortepianulu asiá tardîu? De buna sama arangiatoriulu stimatelu domnisióre a uitatu, câ fortepianistulu carele avea a se produce în concertulu acesta, va avé lipsa si de — fortepianu. Atâta-e totu!

Altfelu concertulu — în câtu privesce art'a — a succesu fórte bine. Jun'a nóstra artista ne-a incantatu de nou cu art'a sa. Ar fi cu greu a detiermuri ce piesa a esecutatu mai frumosu? Concertulu de Beriot, rhapsodi'a magiara de Hauser, fantasîa a supr'a cantecelor romane, séu Yankee Doodle de Vieuxtemps? Tóte i-au succesu escelinte, tóte au fostu primite cu aplause insufetîte. În nrulu penultimu avui ocasiune a apretiu de ajunsu talentulu si studiulu artisticu alu domnisiórei Circa, deci nu vreu sê repetiescu cele insîrate acolo, adaugu numai atât'a, câ cu ocasiunea acésta a jocalu si mai frumosu, ne-a suprinsu si mai tare decâtu în concertulu tenerimei. Dlu pianistu *Jullu Stocker* a esecutatu cu multa tehnica cele trei piese, — domnisiór'a *Carina* inse din caus'a unui morbu repentinu (!) nu potú luá parte.

Publiculu putînu la numeru a constatú mai mare parte din romani. Sub decursulu concertului întielesiu, câ sal'a numai pentru acea nu s'a implutu de ascultatori, câ-ci concertant'a e — romana. Curiosu! Altfelu si familiile romane din Pesta esclara mai tote prin — absinti'a lor. Dupa modest'a mea parere ar fi fostu mai bine, daca domnisiór'a Circa s'ar fi produsu în atare teatru, d. e. în celu magiaru, si decumva aice n'ar fi

potutu, apoi în celu nemtiescu, unde nesmintitu aru fi primit'o cu bucuria si asiá ar fi avutu ocasiune a fi admirata, si aplaudata de unu publicu mai numerosu.

Dar sê audîmu istoriór'a despre neu'a din martîsioru! — vor dîce unele din stimatelu mele cetitóre. Aceea é urmatóre. Eri primiiu o epistola de la o mana amicala, în care mi se scrie, câ într' unu orasielu din Ardealu în dîlele d'antâi ale lui martîsioru o suava domnisióra romana cerea în fie-care diua iertare de la mama-sa, ca sê mérga la o amica a sa spre a aduná neua de martîsioru. Mam'a se 'nvoia, si fetiti'a mergea mai multe dîle la amic'a sa. Odata inse, chiar cand se duse de a casa, vini amic'a sa sê o cercetadie, si negasindu-o a casa, întrebà de mam'a : „Unde e Lucretia?“ — „Apoi drag'a mea s'a dusu la tine.“ — „La mine? mi-pare reu, câ nu me gasi a casa, câ-ci nu am vediu't'o de multu.“ — „Cum sê nu? si eri si alalta eri a fostu la voi.“ — „Iérta-me nana, dar la noi n'a fostu.“ Biet'a mama se spariá cumplitu si sér'a luá la trei parale pre fiic'a sa, câ unde a fostu? — „Nu te mania mama, câ am mintîtu, — se escusà domnisiór'a — eu n'am fostu la amic'a mea sê adunu neua, ci în tóte dîlele am cercetatu pre sarac'a Flóre, fóst'a mea doica; ea fu tare morbósa si e saraca, eu dara i-am dusu nesce lécuri si de mancatu, si acuma, har Domnului! se simte mai bine.“ — Mam'a si-sarutà fiic'a, si doue lacrimi de bucuria straluceau în ochii ei.

Éca modulu prin care ori ce femeia pôte sê devina frumósá! Noblétî'a animei e cea mai pretfósá însusîre a femeilor; fara acésta femeia nu este démna a se numi femeia; noblétî'a animei e acea frumsetie neveditóre, ce ori si care barbatu cultu trebuie sê o pretiúsca mai multu, de câtu orice frumuseti usioru peritóre. Nisuiti-ve iubite sorióre romane a vi castigá si a nobilitá acestu pré scumpu tesauru femeiescu!

Si acuma asiú poté depune pén'a mea de croniciariu, de cumva n' asiú avé sê me adresediú la DVostre cu o rogare. La nrulu de adi se alatura fói'a de prenumeratiune la colectiunea de incercâri mele poetice. Nu este vanitatea ceea ce m'a decisu a pune sub tipariu acésta carte; la castigu materialu nu potú contá: ci ca unu simplu lucratoru alu beletristicei nóstre, am voitu numai sê concurgu si eu cu produptele debilului meu talentu la infflorirea acestui ramu nefertilu alu literaturei natiunale, fiindu convinsu câ mam'a comuna — natiunea — va primí totu cu aceea-si bucuria denarii saracului, ca si mîile avutului. Apelediu dara la întregu publiculu romanu, rogandu-lu ca — decumva va gasi démna de partinire acésta colectiune — sê binevoiesca a me onorá cu concursulu seu materialu. Acésta partinire me va inbarbatá în vinitoriu, séu me va descuragiá pentru totdeauna. Si-atunce, dorere! nu voiú mai fi norocosu a vi poté scrie — cronica din Pesta.

Gasifu Vulcanu.

Ce e nou ?

Găcitura de siacu.

*** (*Majestatile Loru*) imperatul si imperatés'a au parasitu capital'a Ungariei luni la 11 óre, si au ajunsu in aceea-si dí la cinci óre dupa médiadi la Viena.

*** (*In comisiunea dietala*) insarcinata d'a face unu elaboratu in privinti'a afacerilor comune, dintre romani sunt alesi domnii Georgiu Ioanovicu, Emanuilu Gozdsu, Antoniu Mocioni.

*** (*Anunciatoarele primaverei*) au si sositu; de câte-va díle fetitie tenerele ne agraiescu pe strada: „Poftimu cumperati viorele!“ Si nu-su scumpe, unu firu consta numai unu — sieseru.

*** (*In Ardealu*) s'au alesu pana acuma urmatorii ablegati romani pentru diet'a de incoronare din Pesta: Ioane Moldovanu, Lazaru Petcu, Ioane Antoneli, Ioane Alduleanu, Mateiu Popu Gridea-nulu.

Literatura si arte.

*** (*„Romanulu“*) unulu din acele diuarie, cari au cadiatu viptim'a liberalitátií fostului guvern, — a renviatu éra in deplin'a sa putere. Salutámu cu bucuria acestu diuaru pe campulu diuaristiceí romane. „Romanulu“ ese in tóte dílele si pentru Austria consta pe trei luni 10 fl. v. a.

*** (*Dr'a Elisa Circa*) a datu sambeta in 3. martiu dupa médiadi la cinci óre concertu in sal'a otelului Europa. Program'a a fostu urmatórea: 1. Concer tude Mendelsohn, pe doue fortepiane, primulú esecutatu de d. Juliu Stocker. 2. Concertu de Beriot, pe víora esecutata de concertant'a domnisióra. 3. Cantece de amoru de Zimay, cantate de domnisiór'a Ana Carina. (A remasu afara.) 4. Scherzo et impromptu de Stefanu Stocker, esecutatu de d. Juliu Stocker. 5. Rhapsodia magiara de Hauser si fantasia a supra cantecelor romane, compusa si esecutata de concertant'a. 6. Concertu Rondeau (H moll) de Hummel pe doue fortepiane, primulú esecutatu de d. Juliu Stocker. 7. Yankee Doodle de Vieuxtemps, esecutatu de concertant'a. Despre concertu mai pe largu in „Cronic'a din Pesta.“

*** (*De la Bucuresti*) primirámu unu opu de mare pretiu, acesta constá din doue tomuri voluminóse si contine tóte poesíle laureatului nostru poetu d. Dimitriu Bolintineanu. Atragemu atentiunea toturor amatorilor de poesia asupra acestei colectiuni, despre care mai tardíoru vomu publicá si noi unu studiu.

Cu esemplare complete mai potemu inca sierbí.

Asidere din Opt.—Dec. anulu trecutú pretíulu 2 fl.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

S'a tiparitu in Pest'a 1866. prin Alesandru Kocsi (in tipografi'a lui Erkövi, Galgóczy si Kocsi.) Piat'a de pesci Nr. 9.

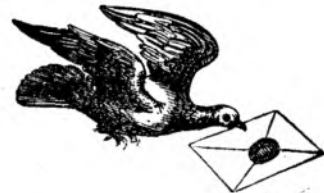
Continuare in suplementu.

nop-	re	Ea	in-	fa-	De	u	litu;	De			
e-	ai	ti	ai	tri-	ve-	ra	re.	Georgiu			
								Lorinti			
du!	ca	ca-	in	mi-	le!	ca-	pusu	A-	Bo-	a-	mo-
Tu	tiei,	Di-	ste	a	sen-	pe	de	tó-	a-	cea-	lin-
o	rin-	la	e-	ca	re	me-	ti-	o-	run-	ru-	cre-
ta.	itu,	bar-	ró-	O	tie-	o-	ei	ste-	a	ti-	nu
pe-	ur-	tó-	prá	nici	cu	le	rei	da-	o	ca	in
re,	na-	do-	de-	ti-	re-	pi-	vomu	nimi	ni-	plu-	si
le	a	alu	flo-	su-	ve-	slm-	ta	in-	Can-	a-	o
bu-	Si	ri-	in-	ne-	cam-	sal-	du	a-	cau-	ca	tindu

ri-	a-	m'	ven-	Dóm-	ta-	eu	re	Se pote des-		
amu	tu-	le	re	nu	ta	O	nu.	legá dupa sa-		
								ritur'a ca-		
								lutu.		

Deslegarea găciturei numerice din nr. 4: „Doctoru Ioane Vancia“. Deslegare buna primíramu de la dómnele si domnisiórele: Emilia Cadariu, Otilia J. Popovicu, Victoria J. Popovicu, Amalia Craciunu, Rosanda Fizesianu, Emilia Fizesianu, Paulina Miculescu n. Abrudanu, Teresia Sincal, Maria St. Siulutiu; de la domnii Georgiu Lorintiu, Demetriu Lacatusiu, Petru Fogarasi, Zacharia Halicu, Mihaiu Buneiu, Mihaiu Crainiceanu, Nicolau F. Negrutiu.

POST'A REDACTIUNEI.

D. C. Fogarasiu. Amu primitu. — **Dlui H. Grandea** in Belgia. Multiamita pentru poesíle tramise. — **Dobra. P. F.** Bucurosu, numai se le potemu intrebuintiá. — **Cernauti. M. E.** Si corespondintie amu primí cu bucuría. — **Cetatea de balta.** Ve rogamu se mai supliniti 2 fl.